



יוסף חיים עליכם

פרשת קרח

העלון מוקדש לע"ג הגאון הגדול

הרה"ג שמואל אויערבאך זצוק"ל ת.ג.צ.ב.ה.

הגאולה בזכות מצות התשובה

מלמדנו רבנו – הגאולה תהיה בזכות התשובה כי היא חוק בלי טעם שהרי אם אדם עבר על מצוות המלך חייב מיתה וצריך לקבל עונש ואילו כאן עושה תשובה ומתכפר לו, וצריכים לשמור מאד מצוות שהם בחינת חוקים שאין להם טעם על פי השכל כמו בשר וחלב שהרי שני המאכלים מותרים באכילה כל אחד בפני עצמו ואם נתערבבו נאסר המאכל ומצוות בשר וחלב היא תדירית ומצויה בכל יום על כן צריך זהירות יתרה והשגחה מרובה בכל בית ובכל מקום.

שאלות ותשובות – הלכות תערובות – שנה ב'

טעם בר נותן טעם להיתר, שהרי הבשר נתן טעם בקדירה, ואח"כ נתנה הקדרה טעם באורז, והכל עדיין בהיתר, שעדיין לא התערב בחלב, וזה נקרא נותן טעם בן נותן טעם דהיתרא ומותר לאוכלו בחלב לכתחילה.

9. שאלה: מאכל חלבי חריף, שבישלו בקדרה בשרית שאינה בת יומה, האם התבשיל מותר?

תשובה: נחלקו הפוסקים האם גם במאכל חריף אומרים נותן טעם לפגם ומתירים, או שהחריפות של המאכל משביחה את טעם הבשר הגם שהוא לא בן יומו. ולהלכה פסק רבנו שבהפסד מרובה ניתן להקל ולאכול את המאכל, ובהפסד מועט יש להחמיר ולאסור את המאכל. ולדעת הרב הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל גם בהפסד מועט אפשר להקל ולאכול את המאכל.

10. שאלה: אם כיסה סיר בשרי בכיסוי חלבי וגילה זאת לאחר זמן מה הדין?

תשובה: המאכל אסור ולא רק זאת אלא יש מחמירים וסוברים שאפילו הכיסוי לא בן יומו דינו כבן יומו ואין אנו מחמירים כך אבל אם הכיסוי קצר מלמעלה ויש בו חלל שאי אפשר לשטוף שם יפה צריך ששים כנגד אותו חלל אפילו הכיסוי לא בן יומו.

11. שאלה: בישל בשר בקדירה חלבית בת יומה מה דין המאכל? תשובה: המאכל אסור באכילה.

12. שאלה: מה דין מאכל שאדם בישל בסיר של גוי? תשובה: בשוגג המאכל מותר, שסתם כלים אנו אומרים עבר עליהם 24 שעות מאז הבישול האחרון ואז שייך הכלל שזה נהיה נותן טעם לפגם.

13. שאלה: בישל בטעות מאכל חלבי בסיר בשרי מה דין המאכל? תשובה: אם עברו 24 שעות על הסיר הטעם של הבשר נפגם ולכן המאכל החלבי מותר באכילה, ואם לא עברו 24 שעות נאסר המאכל.

14. שאלה: מה הדין קדרה בשרית שעברו עליה 24 שעות אך לא שטף אותה יפה ובטעות בישל בה מאכל חלבי? תשובה: אם נשאר שומן בסיר צריך שיהיה פי 60 כנגדו ורק אז מותר המאכל.

15. שאלה: כלי שבלע דבר איסור ונאסר הכלי, ונתערב לו הכלי בין שאר כלי ההיתר שלו, האם נאסרו כל הכלים? תשובה: הכלי בטל ברוב, בין כלי מתכת ובין כלי חרס. וכתב הרב הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל שטוב שימנע מלהשתמש בכלים 24 שעות כדי שכלי האיסור יהיה נותן טעם לפגם.

כתב רבנו: כל הדין של נותן טעם בר נותן טעם שמותר, היינו דוקא באופן שהתבאר לעיל שהכל נעשה בהיתר, כגון שהסיר היה בשרי והמאכל שהתבשל בו היה פרוה, אבל אם היה הדבר באיסור, כגון שהתבשל מאכל חלבי בסיר בשרי, אפילו נותן טעם בר נותן טעם כמה פעמים הכל אסור, עד שיהיה שישים כנגד האיסור כדי לבטלו.

1. שאלה: האם אנו סומכים על גוי שטועם מאכל בשרי שנתערב בו חלב לראות אם יש טעם חלב שאסור או לא? תשובה: למרות שמרן השו"ע (סימן צ"ח) פסק מין באינו מינו – כגון בשר בחלב שנתערבו סומכים על טעימת גוי – כאשר אינו יודע הגוי שסומכין עליו. אין המנהג כן אלא כמו שפסק הרמ"א שאנו משערים אם היה ששים כנגד אז בטל ואם לא אסור ולדעת הרב הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל אם יש הפסד מרובה והאיסור כחוש שלא נותן כ"כ טעם יכולים לסמוך על גוי במסיח לפי תומו אפילו שאין ששים בתבשיל.

2. שאלה: מה הדין אם המאכל האסור באכילה חריף וכדו' ואפילו שיש ששים כנגדו הטעם מורגש? תשובה: אם עדין הטעם מורגש המאכל אסור באכילה.

3. שאלה: מתי משערין את המאכל שנפל לפי משקל ומתי לפי אומד ומדידה? תשובה: אם האיסור וההיתר שווים במשקל שהיינו שהם מין אחד שאין אחד כבד מחבירו משערים במשקל, אבל אם אחד כבד מחבירו כגון כפית ברזל חלבית שנפלה לתוך קדירה בשרית שצריך לשער באומד ומדידה.

4. שאלה: כף חלבית חדשה בת יומה שערבב בה בשר שבקדירה האם צריך ששים כנגד כל הכף או לא? תשובה: אם כף חלבית זו ידוע כמה חלב בלעה כגון שנשתמש בה פעם ראשונה לערבב כזית חלב אזי משערים בששים כנגד כזית החלב.

5. שאלה: מה דין מאכל בשרי שערבב אותו עם כף חלבית לא בת יומה (כלומר עברו 24 שעות מאז הבישול בחלב)? תשובה: כף חלבית שעברו עליה 24 שעות הטעם של החלב הבלוע נפגם ולכן אם ערבב בה קדירה בשרית מותר המאכל לכתחילה בלי שום ביטול שהרי הטעם פגום.

6. שאלה: אם הכניס רק חצי גובה מהכף החלבית לתוך הסיר הבשרי האם צריך לשער כנגד כולה או רק כנגד מה שהכניס? תשובה: יש אומרים שאין צריך לשער אלא כנגד מה שהכניס לתוך התבשיל ויש אומרים שצריך לשער כנגד החלק שבתוך חלל הקדירה שיש שם הבל חם וסברא ראשונה עיקר. אבל אם הכף של מתכת ואין הפסד מרובה משערין כנגד כל הכף, שחם מקצתו חם כולו.

7. שאלה: האם אשה נאמנת לומר עד כאן תחבתי את הכף? תשובה: נאמנת אשה לומר עד כאן תחבתי את הכף, ואין חוששים שלא שמה לב.

8. שאלה: האם מותר לכתחילה לבשל מאכל פרוה בסיר בשרי בן יומו, על מנת לאכול את התבשיל בחלב? תשובה: אסור לכתחילה, ורק בדיעבד אם בישל מותר לאוכלו בחלב משום נותן טעם בן נותן טעם. ולדעת הרב הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל מותר לאכול את התבשיל עם חלב, כיון שיש כאן נותן

כי לקח טוב נתתי לכם

”בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו”

כוחו של הצדיק: נאמר בשם האריז”ל, שמסביר מדוע דחה משה רבינו ע”ה את קרח עד הבוקר, זאת מכיון שיש כח לצדיק הדור בלילה בשעת השינה לקחת נשמת אדם שמצבו הרוחני ירוד, ולזכך אותו, ובבוקר מחזיר לו את הנשמה טהורה, ללא מחשבות רעות, בעניינים אחרים המפריעים לו בעבודת השם ית’. וזה מה שרצה משה רבינו ע”ה לעשות לקרח, הרי כל החולק על רבו כחולק על השכינה והבין שכנראה נפגע קרח במידת הכבוד (שמוציא את האדם מן העולם). לכן רצה משה שקרח ילך לישון בלילה ויקח את נשמתו ויזכך אותו. אמנם קרח פיקח היה, וידע סוד זה ועל כן לא ישן כל אותו הלילה, ועל פי זה יובן דברי חז”ל שאמרו שהיה כל אותו הלילה הולך מאהל לאהל ועושה ליצנות בקרב המחנה. והסיבה לזה היא שהוא לא רצה שמשה רבינו ע”ה יתקן את נשמתו. [נפלאות מתורתך]

סיפורי צדיקים

ויקח קרח וגו’. תפקיד האדם בעולם הזה הוא לתת לאחרים מגופו, מממונו ומכל אשר לו, ולמעט ככל האפשר בליקחה. שהרי יש מצווה ללמוד מהקב”ה ולהידבק בדרכיו, שנאמר ”ובו תדבק”. והקב”ה נותן לאדם הכל - איברים, גידים, לב, כליות ומערכת שלמה של מיליוני תאים. והעולם עומד על חסד, שהאדם צריך לתת הרבה יותר מאשר לקחת מאחרים.

ומעשה בעיר קראקוב שרוב תושביה היו עניים מרודים, והפרנסה בה הייתה קשה מאוד. התגורר שם אדם עשיר, וכולם קראו לו יוסליה הקמצן, כיוון שכל מי שהיה הולך לבקש ממנו צדקה - היה יוסליה מגרשו בניזיון ואומר לו יתסתלק מכאן, אתה לא יודע שאני לא תורם דברי? כשהיה מגיע לבית הכנסת אף אחד לא היה אומר לו שלום, וגם בשבת כשכולם בירכו איש את רעהו בברכת ”שבת שלום” ולחצו ידיים - אף אחד לא לחץ את ידו של יוסליה, מתוך רצון להראות לו כמה הם לא אוהבים אותו. גם בלכתו ברחוב הילדים היו לועגים לו על קמצנותו הרבה.

הגיע היום ויוסליה קרב אל יומו. הגיעו אליו חברה קדישא ואמרו לו יוסליה, אתה לא עזרת לנו בימי חיך. לפחות עכשיו, כשאתה על סף מוות, תעזור לקהילה בסכום נכבד של עשרת אלפים רובל (סכום גדול באותם ימים), ונערוך לך קבורה כראוי. שהרי את כספך לא תיקח איתך לבית הקברות. ואם לא תיתן את הסכום הזה - אנחנו מבטיחים לך שלא נקבור אותך. ענה להם יוסליה אני לא צריך את הטובות שלכם. כל חיי הסתדרתי לבד, וגם עכשיו אסתדר לבד. סכום גדול כזה לא בא בחשבון.

אנשי חברה קדישא עזבו את המקום כשהם המומים, וזמן קצר לאחר מכן יוסליה הלך לעולמו. אנשי החברה קדישא קיימו את הבטחתם ולא קברו אותו, אלא שלאחר שלושה ימים בא אחד השכנים, לקח את גופתו וקבר אותה באמצע הלילה.

והנה מגיע יום חמישי בצהריים. ניגש אחד העניים אל רב הקהילה, והתחנן לעזרה כספית לקראת שבת קודש. הרב טרם הספיק לבדוק עבורו האם יש כסף בקופת הקהילה, ומגיע עני שני כשבפיו אותה בקשה. אחריהם מגיע שלישי וכן הלאה, וכמעט כל העיר מבקשים סיוע לקראת שבת קודש. אמר להם הרב: 'אני לא מבין. אני משמש בתפקיד רב הקהילה מזה עשרים שנה, ואף פעם לא בא עני אחד לבקש ממני סיוע לשבת. פתאום כולם באים?'. שאל הרב איך במשך עשרים השנים האחרונות היה להם כסף לשבת, וכולם כאחד השיבו שמדי בוקר הצאו מעטפה עם כסף מתחת לדלת. זה מצא עשרה רובל, זה מצא שנים-עשר וכן הלאה. הציע הרב שיבדוק מי מהקהילה נפטר באותו שבוע, ועל ידי כך יבינו את העניין.

אחרי דין ודברים התברר לכולם שיוסליה "הקמצן" שכולם בזו לו, לא בירכו אותו לשלום, לעגו לו ואף לא רצו לקברו, הוא זה שפרנס ואת משפחותיהם זה למעלה מעשרים שנה, ואף ידע בדיוק כמה היו צריכים, והביא להם סכומים מדויקים. הכריז הרב על יום ראשון כיום צום ותפילה בבית הכנסת, על מנת לבקש סליחה גדולה מיוסליה על הצער שהם גרמו לו.

ביום ראשון הגיעו לבית הכנסת כל תושבי העיר, מקצה ועד קצה, והתפללו לבורא עולם. בסוף היום פתח הרב את ההיכל, וביקש בשם כל תושבי העיר סליחה ומחילה מיוסליה, ואמר לכולם שעדיין אין הוא יודע אם יוסליה סלח. פתאום נפל כמתעלף.

והנה נגלה אליו יוסליה בחלום ואמר לרב: 'על מה ולמה באים כולם לבקש מחילה? אין להם על מה לבקש. אני הוא שבחרתי בדרך הזו, על מנת שלא יודע הדבר לאיש. והי הצליח דרכי. ואם אתה בכל זאת רוצה להרגיעם, תגיד להם שאני מוחל להם מחילה גמורה, וכי מעולם לא כעסתי עליהם'. שאל אותו הרב: 'אבל איך הסתדרת כמה ימים ללא קבורה?'. 'הכל היה בסדר', ענה יוסליה, 'הגיעו אליי האבות הקדושים עם משה רבינו, אהרן הכהן, יוסף הצדיק, דוד המלך ואליהו הנביא, וכולם ליוו אותי עד מקומי בגן עדן. ומה אומר לך, אני ממש בגן עדן, אבל חסרות לי כאן רק דלתות שבורות שאוכל לתת תחתיהן מעטפות עם כסף. ומאז קראו לו יוסליה קמצן קדוש, וכך כתבו גם על קברו. הרב קרליבך הוזמן פעם להופיע בפני המון גויים מאומות העולם, וכיבדו אותו לפתוח ראשון ולנאום בפניהם. הוא חשב איזו דרשה יתאים לשאת, שגם הגויים ילמדו מוסר השכל, וסיפר להם את הסיפור על יוסליה קמצן קדוש. לאחר הדרשה ניגש אליו סגן הארכיבישוף עם דמעות בעיניים, וביקש ממנו שגם למחרת יספר את הסיפור הזה. ולמחרת כך היה - הרב קרליבך שוב את הסיפור הנ”ל, ושוב פעם הופיע אותו סגן עם דמעות בעיניים וביקש בתחנונים שלמחרת שוב יספר את הסיפור בפעם האחרונה. הרב לא הבין על מה ולמה, אבל קיים את הבקשה.

אחרי הפעם השלישית בה סופר הסיפור ניגש אליו אותו סגן ארכיבישוף וביקש ממנו לבוא איתו רגע לצד. "אני רוצה לספר לך משהו", אמר לו, "לפני שבוע אמי עמדה למות, וקראה לי אליה לבית החולים בדחיפות. על ערש דווי היא אמרה לי יבני, אני רוצה שתדע שאתה לא נוצרי אלא יהודי. אני יהודיה, ואבא שלך מצא אותי במלחמת ויאטנם כשאני פצועה קשה. הוא טיפל בי עד שנרפאתי, ואז התחתן איתי. הוא ביקש ממני לא לגלות לך שאני יהודיה, אבל עכשיו אני חייבת לספר לך את האמת. ודע לך שאתה לא סתם יהודי אלא מצאצאיו של יוסליה קמצן קדוש".

"לאחר מכן סיפרה לי אמי על הסבא-רבה שלי סיפורים רבים, וידה לא משה מידי במשך שלושה ימים. היא התחננה אליי שאלך בדרך היהדות, והשיבה נשמתה אל בורא כל הנשמות. מאז אני הולך וראשי סחרחר עליי. אני, שלמדתי המון זמן עד שנעשיתי לסגן הארכיבישוף, ובקרוב הייתי אמור להתמנות לארכיבישוף בעצמי, איך אזרוק מעליי הכל ואהיה יהודי? לכן עשיתי תנאי עם הקב”ה, ואמרתי לו יריבוננו של עולם, אם יבוא מישהו ויספר לי על הסבא רבה יוסליה קמצן יהודי - אחזור ואהיה יהודי". והנה אתה הופעת, ומכל הסיפורים שבעולם סיפרת רק את הסיפור הזה. ואני נשבע לך שבזמן שדיברת - ראיתי את אמא שלי מעל ראשך פורשת את כפיה ומתחננת אליי בדמעות שאחזור לחיק היהדות. ולכן חיזקתי את הכוונה במשך שלוש פעמים".

תוך כדי דיבור הוציא מכיסו סגן הארכיבישוף כרטיס טיסה ואמר לרב קרליבך: "היום אני טס לארץ ישראל והולך ללמוד בישיבה. אני מבטיח שלא אשכח אותך, ואף אשלח אליך הזמנה לחתונה שלי". חמש שנים תמימות המתין הרב קרליבך עד שקיבל את אותה הזמנה מובטחת.